

5 september 1619.
De Blauwe Handt

Een geschil over het recht van overpad bij het pand aan de Oelemarkt dat nu gebruik wordt door het verzekeringbedrijf Zuiderhuis Isidorus is aanleiding voor een mercktrecht-proces van 5 september 1619.

Dit is de oudste bekende geschiedenis van de blauwververij “De Blauwe Handt” op de Oelemarkt, over het pand dat vele Weertenaren met name nog kennen als woon- en praktijkhuis van dokter Hermans.

Een paar jaar geleden heeft de inmiddels overleden historicus deed Drs. Jean Coenen een opvallende vondst gedaan in het archief van Bergen (Henegouwen) of Mons in België waar zich een groot deel van het archief bevindt van de Prinsen van Chimay, de opvolgers in rechten van de graven van Horn. Hij heeft er meerdere tekeningen aangetroffen van bouwkundige resten in Weert die een visuele herinnering oproepen aan de van Hornes. Een hiervan betreft een tekening van een poort bij het pand ‘De Blauwe Hand’ in het bezit van de kinderen van Scholtis Bruegel en laat zien het jaartal 1532 en links daarvan het wapenschild van de van Hornes en rechts het wapenschild van van Horne-Egmont.

Links boven de tekening staat geschreven ‘*Op huijs van de kinderen van Scholtis Bruegel genaempt de blauwe handt*’. De tekening en in ieder geval de erboven geschreven tekst moet tot stand gekomen zijn na 1628, het jaar van het overlijden van Scholtis van Bruegel. 1532 was het jaar van het huwelijk van Jan van Horn met Anna van Egmont (met voorkind Philips van Montmorency, later dus ook als erfgenaam van Jan van Horn, Philips van Horne genoemd).

Het kan zijn dat het echtpaar een huis in de stad liet bouwen, om daar te verblijven als men in Weert was. Het kasteel zou naar alle waarschijnlijkheid zeker in de winter niet comfortabel genoeg geweest zijn..

In een mercktrecht-proces van 5 september 1619 staat een passage die het voorgaande bevestigde. Geschillen, gerezen naar aanleiding van. afspraken of contracten die op een zaterdag of marktdag gemaakt worden, zijn door de Schepenen volgens het “mercktrecht” in een versnelde procedure juridisch beoordeeld.

Het proces waar het hier om gaat heeft een hoog “rijdende rechter”-karakter en op de achtergrond speelden moeizame interfamiliaire verhoudingen zeker ook een rol.

Het conflict tussen Mr. Willem van Bruegel, scholtis van Nederweert, maar wonende op de Oelemarkt in Weert en zijn buurman, zijn neef Henrick van Bruegel die woont op de plaats van het “oude koetshuis” van het huidige kantoor van ‘Zuiderhuis Isidorus’ gaat over de herbouw van een overwelfde poort. Henrick van Bruegel, de zoon van wijlen oud-burgemeester Jan van Bruegel en kleinzoon van oud-burgemeester Anthonis Snijders, tracht deze bouwplannen te verhinderen en eist recht van overpad, zoals dat vroeger altijd bestaan heeft. De vlam slaat in de pan, toen de vrouwen met onstuitbare territoriumdrift de mest die zich tussen beide huizen heeft opgehoopt bij herhaling naar elkaars kant vegen.. In het proces worden allerlei oudere mensen als getuigen opgeroepen die zich de situatie van vroeger konden herinneren zoals Aert Pasteijckens van wie we uit andere bronnen weten dat hij tussen de 65 en 71 jaar oud was (dus geboren tussen 1548 en 1554).

In dit proces wordt expliciet vermeld dat het huis van Willem van Bruegel “de blauwe hand” in het jaar 1532 gebouwd is. Het ernaast gelegen huis dateerde volgens getuigen uit 1562 en was dus 30 jaar jonger.

Uit een bouwkundig onderzoek, uitgevoerd in 1984, blijkt dat het pand oorspronkelijk is ontstaan door samenvoeging van drie huizen. Dit komt aardig overeen met de ophaldingsregisters van 1577, 1608 en 1618, waarin verschillende panden naast elkaar vermeld staan die in het bezit zijn van onderscheiden leden van de familie van Breugel

Bron

GAW OAW inv nrs. 1981, en 1983. (register van de ophaldingen van erven binnen en buiten de stad).

GAW ORW inv. nr 139, fo. 195 e.v. (proces in het mercktrecht).

Jean Coenen 'Op de keper beschouwd' Een geschiedenis van Weert deel 2 1568 – 1815 pg 71. foto van document met het jaartal 1532 Studiezaal Gemeentearchief Weert G.S. WEER Coen volgnr.

T. Klaversma, Weert tussen 1062 en 1602, een kroniek uit burgemeestersrekeningen, Weert 2008, pg. 145. Op de hier afgebeelde foto van hetzelfde document is de onderste regel weggevallen: *Op huijs vande kinderen van Margriet de vroede vrouw inde Schoolstraete*. Op aanvraag in te zien Archiefbibliotheek G.S. WEER Klav volgnr. 1226;

C.J. van der Peet, Het huis Hermans op de Oelemarkt, Utrecht 1984, met plattegronden en doorsnedes van het gebouw. Op aanvraag in te zien Archiefbibliotheek C.K. DOC. 2 --> volgnr. 28;

J.V.